

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De proprietatibus rerum

Bartholomaeus <Anglicus>

[Lyon], 21. Nov. 1482

Incipit liber de terra et de eius proprietatibus. Liber decimusquartus

[urn:nbn:de:bsz:31-326878](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-326878)

De terra

Incipit liber de terra et de eius proprietatibus.

Liber decimusquartus.

Quoniam divina cooperante gratia/ ppletus est tractatus de proprietatibus corporis su/ premi luminosi scilicet celi et corporis intermedij lucidi p

spicit et dyaphani. s. ignei/aeri/et aquei. vltimo dicendum e de proprietatibus corporis infimi et opaci hoc est in generali q̄ i speciali. Corpus aut infimū et extremū e ipsa terra respectu celi de cuius proprietatibus coibus/ aliqua sūt huiusmodi opusculo inferenda et hoc quo ad eius subāz qualitatem/ et contentū siue ornamē. Connet autē in se interius p ornamē oia methoeorica et mineralia sicut lapides et metalla. Exterius vero sensibilia sicut bestias et iumenta et vegetabilia. vt herbas et plantulas et arbuta. de quibus oibus ponēda sūt aliqua in hoc tractatu pur de eis sacra scriptura videt in suspicie facere mentionē. simplicia autē et fere oibus nota credim⁹ hic p simplicibus debere sufficere. et ideo vltimis pauca hic recitantes maiora maioribus et subtiliora subtilioribus reseruamus. Dic autē in principio huius opusculi volumus prestari q̄ pap aut nihil de nro hic apponim⁹. sed au coritate sanctorū et etiā aliquorū philosophorū dicta quē admodū i precedētib⁹ fecim⁹ mētione intercalantē p ordinem inserimus.

Terra itaq̄ (vt d. 3. li. ij. c. i.) e i media indei regione posita ab oibus partibus celi in modū cōm equa liter equali intervallo separe q̄ singulari nūc/ ro totū orbē signat in plū sō singulas ei⁹ partes. Est aut terra dicta vt dicitur a superiorē parte q̄ terris h. et hui⁹ dicitur a mari hui⁹ dicitur a iugis. dicitur et tell⁹ q̄ fruct⁹ eius tollim⁹. dicitur et ops q̄ opez fert frugibus eadē dicitur arida vel q̄ arature et culture e apta vel q̄ ab aliqua siccitate. ppria e dicitur siccata/ q̄ enī hūmida sit hoc ab aque vicini/ tate nomē sōmē (vt d. 3. li. i.) proprietates autē terre describit bāsi. in examine. Terra inquit est corpus infimū et mediū equalit⁹ spacijs a celo remotū. et ideo celi cētū a sapiētibus est vocatū. Unde et oīz corporū e corpulentissimū et simplicitate et subtilitate habēs minimū/ al tep mūdī fundamētū/ corpus natura frigidū

et succū quāditate respectu celi minimum. quāuis i se maximū qualitate obscurū et ex se opacū/ figuratiōe spericū. et nō nisi aque glutinō cōmansiuū vel continuū scdm totū quietū. licet in suis partibus suscipiat sepe motū/ omnīū corporaliū viuētū habitaculū/ pedū dei scilicet bellū dicitur. eo q̄ in corpe mūdī nimia e spēs eius et elementū minus/ et i eo apparet minus diuine operatio prātis. ppter q̄ dicitur suo q. in fimo pede tangere terrā/ qz respectu magnitudinis et pulchritudinis celi/ minime vī in corpore terre diuine sapientie sublimitas relaxe re. Quāuis aut terra respectu celestis corporis si infima. tamē luminari celestū influentiā e potissime susceptiua. et ideo fecundissima e tāq̄ vir omniū et multarū et cōtrariarū specierū maxime pducina. Lū enī sit celi cētū in oī sui parte ab ipso recipit influentiā et effectū. Unde q̄ minus nobilitatis videtur habere in sua subā recuperat effectū et in virtute sua. qz nobilitas res pducit scdm quid species aliquas q̄ ipsū celi. quod p ornamē habz solas sensibiles stellas. Terra vero p ornamē cōnnet et pducit vegetabiles et rationabiles creaturas/ vt d. bāsi. dicit et. idē terra (vt d. philosophus) e p p̄ijs equi librata ponderibus quelibet enim suarū partū suo pōdere nititur ad mundi mediū quo nīsu et indinatione singularū partūz tota circa cētū equilibrata suspēdit/ et equaliter immobilis retinet. Sicut scriptū e. qui fundasti terrā sup sta. et. ideo scdm 3. li. xi. dicitur solū qz elementū est solidū cuiuslibet corporis quantumcumqz ponderosū sustinens rotā molē. Unde quelibet grauiā sursum mota quousqz terrā stabilē tangat pmanēt in quiete sed cū puenerint ad terrā quietantur. ppter insignes autē ipsius terre proprietates nobiles et effectus error gentiliū terrā deificauit/ et eā deū inis honoribus antiquius venerari et colere cōsuevit/ sicut d. 3. li. viij. i tract. de dijs gentiliū et demonib⁹ li. xij. Cerere deoz mitem vocauerūt antiqui terrā a creatis frugibus sic deā e eo q̄ oīa abat/ et nutrit oīa indigētia alimentō. nā terra mī e fecunditatis. qz nullū vegetabile potē crescere nisi i terrestri subā radice. ideo etiā ops e dicta/ qz melior sit terra ope culture et ex ipsa etiā cōsequit opē victus quelibet viuens creatura dicta est et honesta vel qz stat vsua vel qz herbis/ arboribus/ et floribus sit vestita (vt d. idē.) Terra. n. a semībus/ arefcētib⁹ in hieme calore concipit ab ethere in vere et in estate. Unde nīc herbis et floribus ornat et vestitur q̄b⁹ in autūno et hieme spoliat. In signis autē cūte fecunditatis et virtutis facta e et magna

Imago femina alma mater nūcupata. cum curru coena posita super curru cui leones domini subijciuntur in via manu portabat daem in alia timpanum siue cymbalum/ cuius auge vibrabant gladios quos gestabant et galli marronam sedentem in curru subsequiungebantur. Mater si quidem fuit dicta terra eo q̄ plura pariat/ et omnibus mortalibus cibum gignat. Dicitur autem mater alma eo q̄ omnia animalia alat. Est enim elementorū numerus terra. (vt. d. 3si.) Coronam turicam in capite gestare dicitur quia cunctis ciuitatibus suppositis insignitur in curru rotato vehitor/ quia ipsa terra pendet in volubili aere in quo sustinetur. Sedet autem in curru volubili/ q̄ cum omnia moueantur illa sola dicitur non moueri. q̄ illi leones subiciuntur manusuere/ ostendit nullū genus esse tam ferumq̄ morte non subici a terra possit aut superari. q̄ claus in manu fingitur. Ostendit q̄ terra bime clauditur/ et vt nascantur fruges in vere aperitur. q̄ aut terre dicitur galli ferire/ ostendit q̄ volatilia indigent seminibus terre/ ideo aues eam oportet sequi et ad eam descendere vt in ea possit semina victus gratiā reperire. Sonitus autem cymbalorum designat incolendis agris strepitus feramentorum vomerum falce et ligonum et ideo eneorum q̄ terram antiqui instrumentis eneis colabant anteq̄ ferrum esset inuentum (vt. d. 3si. q̄ ministri eius cum tractis gladijs finguntur designat q̄ pro terra defensanda vel acquirenda sepe bella comitantur/ in quibus gladij extrahuntur. His et alijs multis modis describuntur. proprietates terre sub tegumento fabularum. sicut et ibi dicitur vel recitatur ab 3si. Quamuis autem terra sit summe fixa et stabilis secundum situm. summe tamē inter elementa est passibilis per effectum. Item quis sit secundum substantiam frigida quosdam tamē in se continet vapores igneos quos emittit vt patet in eibna et vulcano (sicut ibidem. d. idē) Item quis terra superficialiter exterius sit nigra et indecora/ in inferius tamē continet multa preciosa. et quadam enim celestis influentie impressione in interioribus tene venis preciose gemme et nobilia metalla generantur. Unde et terre virtuositas sub quadam extrinseca deformitate occultatur. Item terra vndiq̄ mari angitur/ et maris brachijs circumdatur et percurritur/ a cuius humiditate per occultos meatus penetratur ne pre siccitatis naturalis dominio resolutionis partibus redigatur in puluerem (vt. d. beda.) Item terra quāuis in suo

toto sit solida sicut substantia eius. tamen que libet pars eius ad centrum naturalem est motiua. et per committionez ignearum partium et aerearum fit in aliquibus suis partibus rara et porosa/ cauemosa et spongiosa. cuius concavitatem vapor ventosus subintrans terre partes comouet/ et agit/ et generat terre motum (sicut. d. Aristo. li. me.) Ventus iquit frigiditas in ventre terre agitatur facit illam agitationem que est terre motus. (et sequitur ibidem) sicut fit sonitus ex confractione corporū se aliud enim in aere ita fit motus ex diuersitate agitationis venti occultati in terra. et est signatio super hoc quod non quiescit donec scidatur terra et exeat ventus audita voce. Item ibidem dicit aristo. in locis vbi fit pulsus maris vehemens et agitatio vndarum eius in locis multarum cauem arum fit vehemens terre motus. sicut accidit tempore herulis in quibusdam insulis in quibus incepit eleuari terra ad similitudinem collis. deinde scissus est locus ille. et exiit ventus fortis qui destruit ciuitatem cuius impressio manifesta est vsq̄ nūc et. Item idē ibidem terre motus sequitur vel comitatur tenebrositas tegens solem absq̄ nube vsq̄ ad cōsumptōez terre motus ppter vaporem grossum et antecedit terre motu signu signans ei esse quā in celo nubes longa sicut linea recta ante occasum solis (et sequit ibidem) et accidit quandoq̄ terre motus ppter edipsū per lunā. q̄ tunc calor solis non peruenit ad aerem vt subleuat et cōsumat vaporem qui est causa terre motus. Item in li. vegetabiliū Ari. Terre motus in locis arenosis non fit sed in locis interius cauemosis et exterius in superficie duris sicut sunt loca montium. q̄ si locus in superficie fuerit rarus exhalat vapor paulatim et non fit tāta aggregatio vaporis vt possit mouere terram. sed cum locus interius est concavus et spongiosus. et exterius solidus atq̄ durus aggregatis partibus vaporis fit agitatio fortis. ita q̄ aliquando scindit terram In locis ergo omnino porosis non accidit & facili terremotus ppter vaporem continuū euetationem nec in locis valde duris et cōpactis ppter priuz oppressionē. ppter q̄ illas vapor plunimus non subintrat. sed accidit in locis interius cauemosis sed duris exterius et cōpactis (buculq̄ Aristo.) Item terra cum sit elementum secundum substantiā similitudo est in toto et in partibus. sed tū secundum qualitates non est in suis partibus vniformis imo ppter aliarum qualitatum elementorū admixtionē cōplexionem et naturam mutat et iō vniformem

nō bz dispositionē nūc colorē variat nūc lapo-
rent. Ista diuersitas multas accidit de causis
et etiam multis modis. qñq; ex eleuatōe et de-
pressionē. nā eleuata ē superior. depressio nō
et deuior esse consuevit qd vt. d. Macro. ac-
cidit propter radiozū solis fortiorē ipressiōē
tā in locis depressis q̄ in altis. Aer. n. grossior
est i valib; q̄ i montanis / et iō maior fit ibi ag-
gregatio radiozū et etiā cōcalcatō ppter reuer-
berationē ad aerē grossuz. In locis vero mon-
tosis et altis. q; aerē habet rariore dispergū-
tur radij et non ita coartantur et iō minor ibidē
generatur calor. Item ex directa vel indirecta
solis oppositiōe / q; illa terra fertilior est que
scōz situm disposita est maxime ad susceptioz
concurrentiū radiozū solariū. que nō magis
elongatur a radijs. minus apta frugib; et fru-
ctibus reperitur. Item ex ventozū diuersificati-
one. Nam terra quā cōnue perflatus ori-
entalis tempore calida ē. et inter humiditātē et
siccitatē quasi media (vt. d. constan.) et ideo ē
fecunda floribus et fructibus et magis p̄grua
hominū habitatiōi. Occidentalis autē v̄t
magis attinet frigiditati et humiditati et min⁹
efficit terrā tēperatā et iō occidentalis terra mi-
nus est fecunda. Ventus autē septentrionalis
terrā d̄siccāt et infrigidat. et iō rōe puri aeris ip-
sam subtiliat et depurat. vnde in terra aquilo-
nis homines sunt p̄ere stature et elegāns for-
me. frigiditate. n. ceterioris aeris d̄auduntur
pori / et calor naturalis retinetur intrinsecus / ex
cuius virtute et statura āpliat et figura corpo-
ris decoratur. Ventus autē australis q; cali-
dus est et humidus / terrā quā p̄nue p̄flatur
bar / calefacit et inspissat et ingrossat et iō boves
australis regionis sunt cōtrarie stature et figu-
re illis qui habitāt in aquilone. et iō boves ta-
liū regionū nō sūt ita animosi et iracūdi et cla-
mōsi sicut alij. vt. d. constā. Item variatur qua-
litas terre siue p̄prietas ex elongatōe a mari
siue appropinquatōe. nā terra vicina mari me-
ridionali calidior et humidior terra que est vi-
cina aquilonan. nam vapor calidus et humi-
dus a mari resolutus calefacit terram que ē si-
bi propinqua. mare v̄o septentrionale ecōuer-
so et iō mare ponticū dulcius ē q̄ cetera maria
siue minus salsum q; plus in illo vincit frig⁹
et iō vapo; frigidus ab eo resolutus terrā in-
frigidat. p̄p̄inqua. Item variat boim exercitio
et opatione q̄ro nō pl⁹ fodit et euertitur tanto
ei virtus infra cū singulis p̄ribus āpli⁹ p̄mi-
scetur et sic aptior redditur vt. ex ipsa fructus
multiplex generetur. quando nō diuosa di-
mitat et q̄ta ad p̄ductōz fructū reddat min⁹

apta. Item bona terra si rore fuerit p̄fusa aut
cōplura mollificat / ipinguat et meliorat. si v̄o
arenosa fuerit aut nimis lapidosa peior effici-
tur. q; āplius indurat.

Mons est tumor terre in altū se eri-
gens solo pede reliquā terrā tāgēf
Unde dicūt mōtes eo q; sint sup
terrā aliā emittētes (vt. d. I. si.) di. aut aristo.
in li. de p̄prietatibus elementozū qdā dixerūt
q; terra in principio sue cōpositionis fuit rotū-
da et plana in qua non fuerūt mōtes neq; val-
les q; erat spherica in figura sicut corpa supio /
ra. vnde montū et vallū cā nō ē nisi cōmotio
aquarū que cauauerūt loca rara. facte sunt val-
les facti sunt montes p̄es duriores que non
poterant cōcauari. loca v̄o cōcauata facta sūt
loca mariū et fluuiozū. Item etiā. d. in li. methe.
mōtes inquit fiunt quandoq; ex vehementi
motu terre. v̄n eleuat terra et fit mons sicut ex
aque ductu accidit cōcauatio p̄fuda et fit val-
lis. Item ibidem maris accessus et recessus qui-
dam loca cauat quidam extollit et fiunt mōtes
Et qm̄ mare totā terrā cooperuit deinde mol-
lia quidā etiā abrasit et dura reliquit / et in q̄
busdā locis congestit mollia etiā quedā cōge-
stata cū absinderet d̄siccata sunt / et in mōtes
conuersa et. Montes itaq; sunt durū et solidi
et cōpacti a terra p̄sus celū erecti / et tamen cum
terra radicatus sunt coniūcti. quandoq; tamē
interius sunt spongiosi cōcaui et caucnosi. et
iō ad se rāde vacuitatis aquas attrahūt atq;
suggūt quas post eozū concuuitates fuerunt
replere / eas per capita fontū emittūt et cā sūt
sempiterni flumēs et origo et p̄ncipiū fluuioz
vt. d. Ari. Ex quo patet q; montes caucnosi
sunt aquarū et humorū attractiui / et attra-
ctiui continue emissiui. Item montes sunt metallo-
rum nobiliū contentiui a p̄fundis. n. mōtū
venis metalla nobilia extrahuntur. Item mōtes
sunt fructiui et aromatiū p̄ductiui ppter puri-
tatē. n. aeris sūmitatiuis mōtū dominantis
puriores fructus et dulciores in montibus na-
scuntur q̄ in vallibus licet paucores. Item mō-
tes sunt cicius q̄ valles radiozū solanū su-
sceptiui. et susceptē illuminationis diutius re-
tentiui. Item montes sunt vaporum exaltatō-
numq; generatiui / ex quozū aggregatiōe nu-
bes in aere generant. In altissimis tamē mō-
tibus vt in olimpo raro generantur pluuie.
vt. d. Ansto. qd est aeris subtilitatem et vapo-
rum paucitātē. primo. n. vapor resoluif et cō-
sumitur anteq̄ ad cacumen mōtū attingere
videat. Item montes ventis et turbulibus sūt
expositi plus q̄ valles. et iō rōe frigiditatis

costringuntur. et ideo ibi dicitur quod in vallibus
 nives comorantur ut patet in caucaso monte
 et in libano et in alijs consimilibus montibus
 qui sepe secundu[m] Isidori dicitur in nubibus caeli
 dicitur. ite[m] montes sepe patitur ignis et fulgur
 et valles parunt ut dicitur Isidori. vbi et pyrenei
 montes a crebris fluminibus ignibus nuncupantur
 propter enim grece ignis dicitur lanne. Similiter et fe-
 ranti[m] montes a crebris fluminibus sunt dicitur
 grece foraneos dicitur flume dei. (ut dicitur Isidori. ibide[m]
 Item montes quod sunt sicut alii sunt et sublimes
 maxie congruit speculationi. unde et que adue-
 tum hostium preuidere et precauere capiunt cacu-
 mina montium ascendunt et eminentia pericula a
 remons predicere consueverunt. Item montes
 quod quo ad naturam et compositione[m] partium solidi
 sunt et fortes. et ideo ponuntur sunt apud castra
 edificia. unde mansiones in montibus solent
 esse fortes/ceteris iuniores. maxie quando pro-
 pter interiori duricie non possunt superfordi nec
 propter situs altitudines adiri possunt faciliter
 seu ascendi. Item montes quod in herbis et pascuis
 secundi sunt et vberes. ideo conueniunt pascere
 ouium et alium refectioni. Adnotanda. n. pascua
 et gramina in montibus crescentia sunt salubria
 et nutritiua animalium et meliora quam illa que
 crescant in vallibus quauis sint generaliter pi-
 guiora. humor. n. nutritiua quo nutriun-
 tur herbe et gramina in montanis subtiliora
 et puriora quam in campestris. et ideo calor celestis fa-
 cilis illa humiditatem digerit. et in substantia
 gramini et fructuum immutat perfectius et conuer-
 titur. tum propter humoris ipsius subtilitatem. tum
 etiam propter existentes radios aeris puritatem
 Item in montibus habundant altiores arbores
 quam in vallibus et fructices densiores. ideo montes
 congruit animalium agrestium habitationi. et animalium
 siluestrium nidificationi propter quod sepe quando
 persequuntur a venatoribus in valle refugiunt
 ad montes et ibi sunt tuti.

Rarat mons est armenie altissimus
 in quo archa post diluuium requie-
 uit (ut dicitur Isidori.) et vsque hodie li-
 gnum archa vestig. a in eiusdem montis vntice
 adhuc apparent. vocatur autem idem mons di-
 uersis nominibus. De hoc. n. monte. (d. Josc.
 sic) locus iquit vbi est archa noe armeni egresso
 num vocant. illic. n. arche solute reliquias vs-
 que nunc prouiniales adhuc ostendunt huius
 enim arche (ut dicitur Isidori) ibide[m] me-
 minit horozius caldeus narrans sic. dicitur autem na-
 uis que in armenia venit circa montem Lardus
 um aliqua pars est et quoddam idebitum est ca-
 dere quo maxie vntur homines ad captiuo-

nem. De hoc etiam scribitur et Josephus egypti-
 tius et manasses/damascenus in. xvi. bulto.
 li. sic. Est mons excelsus in armenia qui vnt
 appellatur. in quo multos confugientes serino
 est diluuij tempore liberatos et simul quenda[m]
 in archa deiectum in montem venisse summita-
 tem/lignorum que reliquias ibi multo tpe esse
 reseruatas. Armenie etiam montes dicuntur ceru-
 nie propter altitudinem et fulminum crebras p-
 cussionem/grece enim ceranos fulme latine dicitur
 ut dicitur Isidori. Di montes inter armeniam et by-
 bemiā incipiunt a portis capsis. vsque ad fontem
 unde fluit nigris oritur. h. (ut dicitur Isidori.)

Montes bethel sunt in iudea vicini
 iherusalen. vbi domus domini fuit
 et sub salomone edificata. Sunt
 autem montes bethel nemorosi / arboribus con-
 sin fertiles et secundi/graminibus et herbis a-
 romatis pleni. et ideo cerui/capre / et binnuli
 frequentare illorum montium cacumina sunt assueti.

Caucasus alius concasus est mons
 orientalis ab india vsque ad scythiam
 porrectus per gentium iuxta montes
 illos habitantium vanetatem diuersis no-
 minibus nuncupatus ut dicitur Isidori. vbi autem
 ad orientem in excellentiore[m] locum sur-
 git sublimitatem propter nimium candorem
 caucasus vel concasus nominatur. Nam lin-
 gua orientali caucalus vel concasus candor
 dicitur vel iuxta. unde et sathe qui buic monti sunt
 usant carbasi[m] nominauerunt. carbasi[m]. n.
 apud eos candor vel iuxta appellatur. (ut dicitur
 idem.)

Mons ebal est mons transiorda-
 nem in quo steterunt sex tribus p-
 iordanis transiurum ad maledicendum
 illis qui preceptum decalogi non serua-
 rent. (ut patet de iud. xvi.) est mons ut dicitur
 cauemofus et voraginosus patens sepe terre
 motum cui concordat interpretatio eius (naz
 venus vorago interpretatur.) fuit itaque mons
 maledictionis et increpationis in quo mala
 transgressio[n]ibus increpabantur. Reputabatur
 etiam mons vilitatis et abiectionis. Unde et
 sex tribus ignobiliores scilicet ancillarum filij
 fuerunt super montem ebal ad maledicendum
 populo deputati deuter. xvi.

Ermon est mons modicus super
 iordanem situs qui in herbis et pas-
 cis est secundus. nam circa radi-
 cem eius siue circa pedem fluentis iordanis i-
 buitur irrigacione circa vernem eius seu cacu-
 men copioso rore profunditur. et ideo virore et ro-
 nis et aque influentia decoratur et insignitur

De terra

pppter q̄ ibi nutriebantur pecora que in tem-
plo debuerunt immolari domio et offerri. 7 qz
aialia ex rois influentia herbis eiusdem mon-
tis generis ipinguata in monte syon. i. in antio-
tepli offerrebantur. iō dī scōm bebreos per p-
phetam q̄ ros hermon descendit in montem
syon. qd̄ ad litteram fieri non potuit. qz mons
syon monte hermon altior existit. insuper 7 ab
eo valde remotus fuit. p̄ tanto igitur ros mon-
tis hermon dī descendit se in syon. qz pingue
dines 7 adipos aialium que in illo monte pa-
scebant ad pastū ignis altaris in iherusalem
in sacrificio offerrebant. ppter q̄ 7 hermon lu-
men exaltatum interpretatur (sicut. d. gl. sup
ps) qz lumen in altari augebatur quanto ignis
sacrificij tali pabulo fouebatur.

Mons ebron mons est in iudea vt
d. Jo. in qua est sita ciuitas famo-
sissima ab eiusdem noie bebron
dicta (vt. d. Be.) cuius vallis dī vallis mā-
rie que ab aliquo tpe ab amias auer 7 etel
est possessa (vt patet in gene.) hic mons locus
est solennis rōne sanctorū patriarcharū quoz
corpora ibidem quasi a mundi p̄ncipio re-
quiescunt (vt dī gene.) ibi adam maximus. 7c.
Item illum montem potentissimi viri iure he-
reditario possiderūt vt p̄z in Josue. xvi. c. vbi
dī delevit q̄ ex ea cales filios tres filios enath
sefat 7 hayman 7 tholmai. 7c. Item in hoc tē-
quā in loco tutiori. dominus p̄ncipia regni
dauid instituit 7 ei vrillū ascenderet post mor-
tē saul diuinitus imperauit vbi. vii. ānoꝝ spa-
tio regnās tādē ad ton? regni israhelici fasti-
giū assumptus fuit. Hic mons ab antiquis ca-
natharbe fuit p̄ncipius nūcupatus. i. ciuitas
quatuor qz corpora noiatissimozū viroz qua-
mor ibi requiescunt. vt. d. Jo. f. adaz a brabā
Isaac 7 Jacob.

Montes ethiopiae dicuntur eē. vii.
inter quos primus mons atblā
ē. Ethioptia ei (vt. d. Jsi. li. xiiij. c.
liij. circa occidentū alias occidentē montuosa ē
7 arcuosa i medio ad orientāle mans plagā dī ser-
ta. cuius situs ab occidentū atblātis mōns vsqz
in egipti fines porrigitur. a meridie oceano
a septentrione nilo fluie clauditur. Dui? regi-
onis mōtana sicut 7 eius plana plurimas ha-
bent gentes et multas 7 monstruosas species
horribiles/ferarū quoqz 7 serpenti referta sūt
multitudine/illuc rinocerota bestia. f. vnicor-
nus/illuc cameli pardi/illuc basilici 7 draco-
nes ingēntissimi ex quozum cerebro gēme extra-
buntur. Jacintus quoqz 7 crisopassus ibi in-
ueniuntur/cynauomū colligit/illuc gignit

seue fere. vt stru ciones drachones 7 somee 7
etiā elephantes. hucusqz Jfido. d. etiā ibidē
q̄ inter syrenē et ethiopiā ē fons que friget ca-
lore diei 7 calet frigore noctis contra naturaz
a quarum et fontium aliorum.

Mons emma mons est i cālia insula ex
quo erūpit ignis cū sulphure quē
admodum in gebēna (vt. d. Jsi.
li. xiiij. c. vii.) hic mōs ab illa parte qua stat eu-
rus vel affricus habere speluncas plenas sul-
phuris dī/et vsqz ad mare deductas que spe-
lūce in se recipientes fluctus ventū creāt que a-
gitatus ex sulphure ignē gignit vnde et incen-
diū fumosū ad terrā ad hoc mōte erūpere cōsa-
euit (vt ibidē. dī Jsi.) In hoc etiā mōte sepi-
dicatur apparere quidē figure. audiūt sepe
ab incolis tere circa montē ethne genitus 7
voces querulose. vñ a plenisqz creditur q̄ ibi
sint loca penalia. in quibus aie aliq̄ue puniū-
tur (q̄d̄ m̄ non assero) sed beatus Gre. in dya-
bō de hoc facere mentionē.

Mons esau idē ē q̄d̄ et mōs seir/in
hoc mōte ē ciuitas idumea ab eo-
dem dicta. i. ab esau filio ysaac q̄
ciuitatē illā p̄ncipius dī constituisse (vt. d. Je-
ro. sup abdā) nā esau seir 7 edom appellatus
est/de hoc. d. gl. sup deuto. ij. Seir inquit est
mōs in terra edom in qua habitauit esau i re-
gione gebalena/vbi p̄ncipio habitabat torres
quē interfecit thodaloamor. gen. xiiij. 7 hic mōs
dictus ab esau piloso 7 hispido seir. i. 7 pilo-
sus nomē accepit istū montē habitauerūt p̄-
ncipio horrei boies stature gigantes enormitate
corporis horribiles vt. d. gl. sup deuto. ij. q̄
bus expulsis atqz delens habitauerūt ibi filij
esau (vt dī dea. ij.) Hōtes itaqz terre edom
altissimi sunt ita q̄ in aliquibus p̄nt? nubes
tangere videantur. Sunt autē mōtes illi cauer-
noli 7 concaui 7 speluncis pleni (vt. d. gl. sup
abdā) in quibus habitant homines in esta-
te. qz ibi minor est estus solis.

Mons effraym sp̄caliter dicebatur
mons in mbu effraym in quo Jo-
sue filius non recepit possessionē
vt patet Josue xix. in qua edificauit ciuitates
habitauit qz i ea. inter alios nō regionis illius
mōtes. vt. d. adamē. erat mōs iste herbis 7 ar-
boribus insignior/7 fructib? fecundior/situ
sublimior/aspectu pulchrior/aere salubrior/
riualis montū irrigatū fertior. 7 iō erat lo-
cōgnus vt in eo iherus qui dicitur ē ioseph ba-
bitaret vt. d. idē damē. In eodē mōte a septē-
trionali parremontis ioseph est sepultus vt dī
iosue xxiij. Erat etiā mōs iste vicinus sichē q̄

erat ciuitas refugij cū suburbanis suis in mōte effraiz. vt patet iosue xx. vbi sepulta sūt ossa iosue vt dicit iosue xl. In eodē etiā mōte repo sūt iosue cultros seu macheras petrinās quī b? filias israel i beremo circūcidit. vt. b. adam sup iosue. c. xx. i mōte effraim habitauit delbora. ppbenista / 7 sedebat sup palma q̄ erat inter betbel 7 rama vt patet iudi. iij. c. multos. n. mōtes particulares siue colles habuit mōs effraiz. i. tribus effraim qz tota illius fors plurimū fuit mōtosa 7 in locis pluribus nemorosa vt patet iosue. xvij. c. Itē i eodē mōte interfecti sunt principes madiā ozeb et zeb quorū capita ad gedcon trans iordanis fluitū sunt allata. vt patet iudi. vij. g. in ramata sup mōtem effraim / namus fuit Samuel propheta. i. re. i. 7 ibidē conuersatus. quia ab eo in eodez loco saul in regem primitus ē inunctus. vt pz i. Re. x. a. in eodem etiā monte Samuel mortuus ē 7 sepultus / vt patet. i. Re. x. a.

P Dasga mons est maximus continens i se multos pnculares mōtes. nam in hoc monte sunt abarim 7 nebo qui sunt colles sup quos ascendit moyses vt videret terminos terre promissionis ante q̄ moreret. 7 in valle eiusdē montis in cāpestribus moab tumulo traderet. vt pz Numeri. xxvij. 7 Deu. xl. hic mons fuit in finibus moabitay 7 amonitay. diuidens terrā eorum a terra amorreoz quā postea possiderunt rubem 7 gaad 7 dimidia tribus manasse. vt pz Deu. ij. Radices autem istius montis tāgunt mare rubrū qd̄ est mare salissimum. sicut dicit Deu. iij. tam in tex. q̄ in glo. Unde isti mōtes diuidebāt terrā quā inhabitabant moabite. 7 amonite. a terra quam in possessionē receperant israelite. Unde vsqz ad verticē eiusdē montis peruenit moyses / 7 ex illo loco totam terrā pmissionis fuit cōtemplatus / ibiqz mortuus est / 7 in valle eiusdē montis / vbi fuerit campestrina moab sepultus ē / 7 vsqz hodie occultatus / super istum montē pbasga ascendit balaam ariolus cū balath rege moabitarum / vt malediceret populo israelinco / cuius maledictionem dominus cōuertit in benedictionem. vt dicit Numeri. xxij. Ex quo pz q̄ mōs ille fuit mons diuisionis / quia terminus maloz bonoz a terminis diuidebat / quia inde dominus per balaam ppbetam benedictionem populo israelinco cōferebat. Itē mōs fuit speculacionis 7 cōtemplacionis / quia inde moyses terre promissionis terminos p̄uidebat. de hoc monte dicit Hiero. in libro de nominibus locozum. Abanum inquit ē mons

in quo mortuus ē moyses in terra moab contra ieco in supalatio montis pbasga 7 ostendit ascendentibus de libidia de macedon 7 idem est quod nebo.

G For est mons siue collis moabitatum 7 est pars montis pbasga super quam balath duxit balaam vt malediceret israel. Numeri. xxij. ita. d. Die rony. in libro supradicto.

G Galaad vt dicit hiero. est mons ad quem venit Jacob. vij. die de carram quando fugiebat labam. Est autem vt dicit idem ad tergū pbenicis 7 arabie collibus libani copulatus 7 extendit vsqz vltra iordanem in terram que quondam fuit seon regis amorreoz postea vero cecidit i fortem rubē gad 7 dimidie tribus manasse i quo monte est ciuitas edificata 7 cōsimili nomine appellata a galaad filio matbir filij manasse hic mons inter alios est nobilis. quia mons est pascue 7 refectiois. Est enim feracissimus in frugibus 7 in pascuis 7 in fontibus. Item mons est medele 7 curacionis. nam in galaad inuenitur resina qua curant vulnere 7 diuersi morbi persanantur. vt dicitur Jere. ix. nunquid resina est in galaad. 7c. Itē mons est federis 7 reconciliacionis. quia in monte galaad cōfederatus est iacob cū labā. 7 ei totaliter reconciliatus / vt patet Gen. xxxi. Itē mons est refectiois / vt patet ibidem. dicit eni q̄ appellatum est nomen eius galaad. i. cumulus testis Itē mōs ē luci 7 negociacionis. Nā montana galaad negociatores p specibus aromaticis cōpandis sepius frequentabant / vt pz Genes. xxxvij. viderunt negociatores venire de galaad ad portantes aromatica in egyptū.

G Ansim. vt d. hiero. ē mōs iuxta ieco cui vicin? ē mōs ebal / ex aduerso respiciens in his duobus montibus benedictiones 7 maledictiones populo intranti terrā pmissionis promulgabant vt p benedictiones puocaret ad bonū legis amatores p maledictiones vero terrent decalogij trasgressores in gansim vero. vi. trib? nobiliores cū sacerdotib? pdamabāt benedictiones 7 iō moleuit cōsuetudo / vt mons ille haberet i veneratōe a posteris 7 frequentaret cā sacris / cū 7 ozois. vii. inter iudeos 7 samaritanos fuit pretio de loco ad ozois samaritanis pferentib? mōtē gansim pueniētorē eē ad oradumē q̄ replū i iudem / iudeis p̄rijs afferentibus. v. patet in Jo. iij. taz in textu q̄ in glo.

G Aboe vt d. hiero. sūt mōtes alienigenaz. vij. miliaria a sitopoli i quib? ē

viciis grandis que gelboes incupat. In mō-
nibus istis perijt saul cum ionatha filio suo et
corruit corā pblisteris israel. vt pz. i. Reg. vl.
cōtra quos indignatus dauid ppter ruinam
populi ip̄is maledixit / et maledicēdo eos i sic-
citātē et sterilitatē cōmutauit. sicut dicit. gl. sup
ij. li. Reg. c. i. mōtes inquit gelboe et rura vbe-
res fuerunt ante maledictionē quos hactenus
in tantū maledictioni subiacere fuerūt vt nec
vūq̄ post ibi pluerē testantur.

Gigata vt ait hiero. ē mōs calua-
tie in quo saluator n̄r fuit p salu-
te oim crucifix. et vsq̄ hodie ostē-
dit in belia ad septentrionalē plagā mōns sy-
on. d̄r aut lo^o caluarie sc̄dm Jsi. qz ibi capita
dominū d̄natorū decollantur.

Gas ē collis in monte effraym i pos-
sessione ioseph filij nūn / vbi mortuus
fuit ioseph et sepultus in septentrionali
pte eiusdem mōtis vt pz in li. ioseph. c. vl. cui
sepulcrū ostendit i monte p̄dicto vsq̄ i p̄sentē
diem (vt dicit hiero. i p̄dicto li. de noibus

Mons ephron ē monticulus i tribu
iuda cōtra septentrionē in. xv. alias. r.
ab helya miliario vbi ē villa pegrā /
bis que effrata nūcupat. (vt dicit hieronym^o)

Mōtes israel mōtes dicunt genera-
liter totius terre pmissionis siue fue-
runt vltra iordanē siue citra. sepe su-
munt p terra. r. tribuū que fuit montuosa / pre-
cipue in tribu dan et effraym. nā et decē tribus
nomē israel sibi vendicauerunt sub ieroboā
salomonis filio / que fuit effraym et regnauit
primo in samaria sup. r. tribus (vt dicit hiero
et patet in histo. li. ij. Regum. xij. Ibi montes
multū erāt pascuales / vberes / fructuosi / et fru-
giferi / oliuū et alijs arboribus fructiferis con-
siti. erāt etiā medicinalis herbis et speciebus
aromaticis pleni. (vnde dicit Jsi. li. xiiij. c. ij
sāmāria regio ē que palestine ab opido quon-
dam nomē accepit / qd̄ quondā erat ciuitas re-
galis in israel / que nunc ab augusto sebastia
nūcupatur. hec regio iudee viana est / et ei si-
milis in natura. nā variā opū diues ē / frugi-
bus fertilis / aquis illustris optima balsamis
vnde sc̄dm gr̄am electorū iudei hanc terrā mel-
le lacte fluentem iudicabāt. nam in eius mon-
tibus ppter pascuāz habūdātiā innumerabi-
liū enī ouīū et pecorū greges et armenta pasce-
bant. apes etiā innumerabiles i eisdē mellifē-
rantes herbarū et floz suauitate dulcissima nu-
trebant fructū et fruges ppter aeris tēpenē et
torris habūdātiā cūssime ad maturitatē i illis
monib⁹ ducebant aux. et argenti et cetera me-

alloz genera i illis montib⁹ fodiebant den-
tū. fontes et flumina de venis montū supe-
rius p̄grediebāt. loca munitissima i illis mō-
nibus edificabāt. fere siluestres / sicut trigidel
et leones in illis montuosis nemoribus puer
fabatur / yppozet mōtes dicunt mōtes sicbie
eo q̄ vltra eos fiat boreas (vt dicit Jsi. li. xiiij
Sunt aut̄ fm eūdē Jsi. c. ij. terre sicbie partes
locupletes / inhabitabiles tū plures. nā dū i ple-
niscq̄ locis auro et gemis mōtes sicbie effluāt
grifonū imanitate / accessus hominū ē rarus /
in illis mōnib⁹ smaragdī optimi sūt et cristallē
purissimi de sicbie mōnibus trāsmittuntur. sūt
aut silue asperē ibi et maxime que in manibus
feris. s. pardis tignibus et panibens sūt reple-
te. ibi etiā canes tante magnitudinis et tam i-
mense feritatis vt thaurū premant / et leones p-
imāt ac occidāt / et maxime in albania et byrea-
nia que sicbie sunt regiones que mōtose sūt
et plurimū nemorose.

Camelus ē mons iudee in qua est ci-
uitas dicta camela. et est duplex car-
melus. vnus in superiori pte cōtra me-
ridiē in quo nabal legit p̄uisse greges. i. Re-
gum. xii. Altus ē camelus in inferiori pte ter-
re / respiciens mare. vterq̄ mons fertilis est in
pascuis fructibus et herbis.

Mons libani ē mōs feniciis altissim⁹
cuius memnerūt prophete. Dicitur
est aut liban⁹ a thure. vt dicit. Jsid.
qd̄ ibi colligitur / cui⁹ ps anterior respiciēs ad
orientē / libanus appellat⁹ (vt dicit Jsi. Liba-
nus etiā cādidatio vocatur. qz p̄petuis nui-
bus semp̄ hieme. s. et estate candidatur. nullo
enī tpe ita n̄r totaliter liquefacit / quin i aliqua
sui pte valeat inueniri. Est aut liban⁹ fluuiū
et fontū principū et ougo. ex cuius radice
(vt dicit hiero.) oriuntur duo fontes. s. ior et dan
que simul iūcti iordanē faciūt. Liban⁹ enī est
mons redolētē et sūme aromatizatis nam ibi
herbe odorifere crescūt. ibi etiā arbores thuri-
fere cōualescūt / quarū gumī olibanū alias oli-
bay a medicis nūcupantur (vt dicit hiero.)
Ite mōs ē sufficientē et fecunditatis. nā ppter
torris habūdātiā / et pluuiaz frequētiā herbis
habūdāte p̄cipuis pascuis vberimis ac fructi-
bus optimis et maturis. et iō i mōte libani nu-
trebantur aialia / q̄ offerebantur in tēplo et i ip̄i-
us pascuis fouebātur. Ite mōs erat eminentē
tie et maxie sublimitatis. nā (vt ait Kaba. su-
p̄ regū) oēs alios mōtes illi⁹ regionis altitu-
dinis simi / liban⁹ excedebat. et iō venientib⁹ ci-
tū / p̄ remota valde mans nauigia se nauigā-
tū oculis offerebat / et quos deberent remigā-

tes petere porris / sua altitudine ostendebat. (vr d. idem.) Item mons erat in deficientis istu-
 etic et sempiternae humiditatis. nā quamuis
 siccitate preferret in sua superficie. nobilissimis
 tū habundabat intrinsecus venis aque vr pz
 in puteis aquarū viuentū qui iuxta salomōis
 sententiā in canticis / solent cōtinue cū impetu
 de libano emanare (vr dicitur Lan. iij.) qua
 si puteus aquarū. Item mons confidentie et
 securitatis. Nam in libano quiescentes tū sūt
 a venenosis et serpentibus quos sua aromati-
 tate et virtute fugant taz herbe q̄ arbores ibi
 dem cōtinue cōrescentes. Nam cedri ibi cre-
 scentes suo odore fugant omnia venenosa et
 ibi reptilia viuere nō permittunt. (vr d. hiero)
 Item mons est pulcritudinis et amenitatis.
 nam cedrorū et aliarū virentū arborū mira p-
 ceritas graminum et herbarū continua viridi-
 tas / autū siluestriū canora suauitas / riuulorū
 et fontū multiplicitas / libanū amenū efficiūt
 et iocundū. Item mons est medicine et sanitatis
 ibi enī species aromaticae crescunt / que sūt cō-
 tra morbos innumerabiles remedia et mede-
 le. ibi cedri et palme / ibi cipressi et oliue quo-
 rum liquores et resine sūt cōtra diuersarū in-
 fimitatū incomoda / p̄cipue medicine. Item
 mons est lenitiae et iocunditatis. nā in collibus li-
 bani crescit habūdantia vini optimi et p̄ci-
 pui / lenitiae et hilaritatis maxie inducitur. Item
 mons honorificētie et dignitatis. nā iter oēs
 mōtes arabie fenicias et surie / mons libani in
 sublimitate / in fecunditate / in amenitate / et a-
 ris salubritate / obinet principatū. (vr dicit
 Hieronymus et Iosephus.)

Mons est mons in istm in quo edificat
 ū ē templū salomonis sicut dicitur. ij.
 Paral. hunc enī montē emūt dauid
 ab omā iebuseo ducētis sidis auri iustissimi.
 vr in eo edificaret altare dño qm̄ p̄ numeratio-
 ne quā fecit dauid populū p̄cussus ē. i. palip.
 ra. f. in hoc mōte imolauit dauid dño et ora-
 uit et exauit illū dñs de celo in igne sup al-
 tare holocausti. i. hoc mōte obtulit abrahā ho-
 locaustū p̄ Isaac quē dñs p̄cepit ei imolari.
 Gen. xij. vbi dicit glo. hiero. sup illud verbū
 Hade in terrā visionis et offer. f. t. sup vnum
 montū. et. hunc mōtē dicit bebrei ēē illuz in
 quo postea tēplū cōditū ē in area ieronā iebu-
 sei in monte moria qui idcirca illū inans et
 lucens interpretat qz ibi ē dabyr / hoc ē oraculū
 dei et lex quo et spūs / que inspirat p̄phetis et
 docet hoies veritatē (hucusqz hiero.) in eodē
 loco credit Iacob dormuisse et angelorū ascē-
 dentium per scalā vidisse visionē (vr pz. Gen

nes. xxvij. vbi dicit glo. sup illud verbū. Non
 ē hic aliud nisi domus dei et. hoc dicit qz p̄uidit
 tēplū et dei cultū ibidē futurū. fuit autē iste lo-
 collis a latere montis sion vbi edificata ē po-
 stea turris dauid vnde pz ex p̄dicitis qz mons
 moria fuit mons visionis et reuelatiōis mōs
 sacrificij et orationis mōs p̄phetie et instructiōis
 mons luminis siue illuminationis mōs angelice
 frequentationis / mons diuine apparitionis

Mons est mons in terra moab in verti-
 ce phasga cōtra iericho de hoc mon-
 te vidit moyses terrā p̄missionis et ibi
 dem mortuus ē postq̄ terrā p̄missionis fuit
 p̄ceptus (vr dicit hiero. et pz i bisto. den. xxij)

Mons est mons in extremis finibus terre edon / i quo
 monte mortuus ē aaron sub tēte dño
 in anno. xl. postq̄ egressus ē de egipto / cū eēt
 annoz. c. xxij. vr dicit numeri. xxij. fuit autem
 xx. mansio in qua remanserunt filij israel p̄
 q̄ egressi sunt de egipto sicut dicit in li. iij. c. xx.
 cū mouissent castra decades / venerūt in mōtes
 hor qui ē in extremis finibus terre edon in hoc
 monte suscepit beliazar filius aaron primo sa-
 cerdotij principatum

Mons oliueti ē mons in iudea iuxta
 hierusalem sic dicitur / propter copiam
 oliuarum que in monte illo maxime
 habundant. et iō a beato Augustino super iob
 vocatur mons cōtinuus et vnicionis mōs pin-
 guedinis et refectiois mons medicaminis et
 curationis. et hoc dicit propter oliuarum ibi
 crescentium habūdantiā quare fructus ē vni-
 tuosus humosus deliciosus (qz vr dicit Ibi.
 oleum oliue ex radicis amaritudine surgit in
 pabulum luminis in medicamentū vulneris
 et refectio ē esurientis. In huius montis oli-
 uarum radice siue pede fluit riuulus qui dicit
 torrens cedron inter cuius ripam et mōtē fuit
 ortus quē dominus orationis et quietis gra-
 tia sepius subintravit vnde et ibi captus fuit
 primo in orto qui getsemani dicitur fuit. vr
 dicit Iob. x. ibi enī scz in pede montis iuxta
 torrentē fuerat quondā villula dicta getse-
 mani cuius orti adbuclunt tēporis ibi erant
 vr dicit Augustinus. et illorum ortorū locū do-
 minus ex consuetudine frequēbat. hic autē
 mons fuit ad partē orientālē templi. et iō ma-
 xime illuminabatur sole oriente de vespere vero
 et de nocte illustrabatur ex fulgore a luminari-
 bus templi resplendente. et ideo merito mons
 luminis dicebatur. tum quia a celo et templo
 lumen recipiebatur. tum etiam quia lucis mate-

ita se olei sui habundantia alijs impeditur
 ut dicit Augustinus in hoc monte erat quida
 viculus nomine bephage qui sacerdotu erat
 in cuius montis latere erat ciuitas dicta beph
 agia que fuit ciuitas marthe lazari et marie.
 ut dicit glo. super Matthei. xxi. a. De h mon
 te dominus ad celos ascendit et supra eundem
 montem ad iudicium apparebit. ut p3. Actuum
 i. tam in littera q̄ glo. in hoc monte edifica
 uit salomon delubra et excelsa ut p3. ij. Regu
 r. et ideo vocatus est mons oliue et p̄piciatio
 nis mons offensionis. iij. Re. xiiij. f. qz illis
 idolis offendit salomon deum suum.

Olympus est mons macedonie excel
 sus nimis. ita ut sub illo nubes esse
 dicant. ut dicit Virgilius. nubes ex
 cessit olympus. Dicit autem est olimpus quasi olo
 lampus alias oleo lampas. i. quasi celum. hic
 mons macedonea a thracia diuidit. tate autem
 sublimitatis est mons olimpi / qz oēs excedit
 aens turbines et alias passiones. unde philo
 sophi ibi ascendentes ut cunus et situs stella
 rum inspicerent. ibi viuere non poterat / nisi se
 cū spongiis cū aqua ferret / et sic p̄ aque attra
 ctionē / acē redderet gratiores sine spissiorē
 ut dicit magister in historia.

Oreb est mons i regione madian. (ut
 d. hiero.) iuxta arabia in deserto cui
 coniungit desertum saracenoꝝ qd̄ vo
 catur p̄baran. et eodem mons oreb. et ut dicit
 hiero. in hoc monte multas vidit moyses visi
 ones ut p3. Exodi. iij. ibi vidit rubu ardentem
 et non comburentem / ibi audiuit deū sibi loque
 tem et multa precipientem / sicut post de mou
 te sinai dicitur.

Ons p̄masus est in thessalia (ut d.
 Isid.) iuxta boeniā / qui mons duos
 habet vertices quasi in celum eleua
 tos / in quibz quondā appollo et liber bachus
 colebant forte p̄pter locoꝝ amenitatem / et vi
 uoꝝ ac vinearu maximā vberitatem.

Riphei montes sunt alpes in capite
 germanie (ut dicit Isid. qui a perpe
 tuo ventoru flatu et tempestatum ins
 petu sic dicuntur. nam ripheus in greco impe
 rus dicitur latine. dicitur autem alpes. i. alti mō
 tes ad quoz cacumina non nisi per altos pe
 des colliu et per alioru inferioru montium p̄
 uenitur. in his alpibus sunt p̄perue niues fre
 quētes nubes. fontiu et fluminu magnoz ca
 pita et origine bestie et fere siluestres / aues
 multiplices et maxime illius generis voluacres

quoz ale de nocte sunt lactes. ut dicit Isid.
Rupes sunt altissimi montes solidissi
 mi et fortes supra altitudine aliorum
 montium eminentes / et pestatū impe
 tus et imbrum fluxus cōtinue recipientes. pro
 pter qd̄ terra superficialiter diluitur et duriores
 montis ptes et cōpactiores in petra cōmutate
 rupes innumerabiles aliq̄ efficiunt. quātūcū
 qz aut exteriꝝ rupes multū habeat solidita
 tis et asperitatis / intus tamen habent aliquid
 spongiositatis et cōcauitatis. unde humores
 attrahunt ibidē et collecti sepe p̄ capita fontium
 scaturiunt et erumpunt. Venti etiā et aque ca
 uernas rupium intrant et sunt aliquando cau
 sa terremotus / ex cuius violentia rupes quā
 doqz corruunt et rumpuntur solis auidet et aq̄
 lis et vulturibus rupum cacumina peruia in
 ueniunt / rupibus etiā maris littoꝝa sistuntur
 et ad duriciā rupis / vndat et procellaru impe
 tus eliduntur loca munitionibus apta / in ru
 pibus inueniuntur auidet et animalium latibula.
 in rupibus construuntur nebulis et nubi
 bus capita rupium obvoluntur radijs sola
 ribus in ortu solis summitates rupium perfu
 duntur / rupes etiā dicuntur / quia ad rum
 pendum sunt difficiles. sine enim ferri violentia
 rupes nullatenus perfodiunt alias perforantur
 et de profundis etiā rupium venti p̄
 ciosi lapides et metalloru vane spes sepius
 extrahuntur. partes autem in p̄ruptis rupi
 bus eminentes dicuntur scopuli a scopio / qd̄
 est inondere vel speculari. quia inde loca re
 motissima specularunt.

Sepbara mons orientis est in iu
 dea (ut dicit hiero.) iuxta quē ha
 bitauerunt filij ietham filij hebre
 quos dicit iosephus venisse de
 inde hierozah ad quem locum dallas salomo
 nis cum quibusdam cōmercijs infra tres an
 nos venire consuevit. hic est tharsis terra scilicet
 cer et portus maris. unde serui salomonis au
 rum et argentum simeas et pauos et dentes.
 elephantos deculerunt. ut p3. iij. Regu. x.

Sigor est mons paruuus qui et
 bala dicitur est iuxta zodoman.
 ut dicit hieronymus in quo edifi
 cata fuit vrbis que ad preces loth
 liberata est. vbi creuit vinea balsami / in sig
 num pristine fertilitatis et poma palmarum.
 imminet autem mari mortuo. Et fuit in eo
 postea positum presidium romanorum. De
 hac dicitur Isa. dcamo quinto. vbi dicit glo.

vinula vocabatur/ ppter lasciuia cōstringens
quia bñs cōcussa. tertio conruit tremore que
robusta p̄māssit/ si post liberationē non pec
casset.

Sinai ē mōs q̄ps ē oreb/ r ēi arabia
p̄uincia madiā. (de b̄ mōre d. iose
phusli. ij. āriq̄tatū) sina mōs ē excelsus r ad
pascua egregius/ optimas herbas ferēs / erat
q̄ opinio habitare ibi deū. r iō primitiis ibi
nemo pascebat oues. qz pastores illuc mime
ambulare p̄sumebant. Ducimōti appropin
quans moises p̄digiū vidit/ scz ignē rubuz
nō p̄burentē r eius viriditatē/ r florē nullate
nus depascentē r eius ramos fructiferos nul
lo incendio deuastantē quāuis flāma velox
r uehemēs nimis cēt. vnde de illo igne dñs
ad moisen locutus ē. Item idē li. iij. ascendit
moises in sina/ qui mōs est excellentissimus
in illis regionibus r propter altitudinē ma
gnitudinis sue/ r scopulorū p̄citatē nō solū
ē hominibus inaccessibilis/ verū etiā cū labo
re videri p̄t. r qz sermo erat deū circa eū habi
tare/ r erat terribilis r madibilis vniuersis cir
ca radices huius montis hebrei sua taberna
cula locauerunt/ r ibi deū videre in igne r in
nube r ipsū p̄sonaliter loquentē audire men
erunt. Dicitur itaqz mōs sinai mōs diuine
habitationis/ angelice frequētationis/ mōs
luminis r inflāmationis/ mōs nubis r cali
ginis/ mōs pluuię r roris/ mōs pasce r re
fectionis/ mōs sapientie r eruditionis quia
de illo mōte dñs moisen r populū instruebat
r ei legē p̄ferebat. mōs misericordie r p̄mis
sionis. qz inde bona inaudita populo p̄mit
tebat/ mōs iusticie r cōminationis. quia ti
mōre insipientibus inferebat. vnde mōs fu
it fulguris r cōuulsationis/ mōs tibe r dā
goris/ mōs amicitie r p̄federationis. qz me
diante lege populū ibidē sibi sempiterno fe
dere vniebat / mōs mundicie et puritatis /
mōs leticie r iocūditatis. qz nulli ad mōtem
accedere poterant nisi qui mēte r corpe mūdi
erant. ibi etiā qui mundi erāt corā dño/ cū le
ticia comedebant r bibebāt. mōs dementie r
pietatis siue p̄p̄tationis/ mōs sacrificij et
orationis. Nā ibi dño imolabant/ ac precib⁹
moisi r supplicationibus deum sibi placatū
r p̄p̄cium audiebant.

Sion mōs erat in ierusalē sup cuius
verticē erat arx siue turris dauid ibi
posita p̄ decore r defensione ciuita
tis. In vno autē latere montis sion erat tēpluz
quasi medium inter arcem r inferiorē ciuitatē
vt scz municio arcis defenderet templū/ r tem

plū cū arce p̄tegeret ciuitatē. r iō sepe scriptu
ra vocat ierusalē filiā sion. qz enī sicut filia
p̄regitur a m̄re/ r subditur ipsi matri sic ciui
tas inferior templo fuit subdita atqz arci. Tā
te auctoritatis r nobilitatis inter ceteros mō
tes fuit mōs sion qz non solum ciuitas hie
rosolima/ nec etiā ipsa iudea / verū etiam vni
uersalis ecclesia tam ex iudeis q̄ ex gentilibus
congregata sepius in p̄phetis a monte sion
denominatur. sicut ibi. fundetur in exultatiōe
vniuerse terre mōs sion la. a. qui. c. r. m. Nam
mōs sion fuit mōs magne altitudinis et sub
limitatis/ magne fortitudinis et firmitatis /
magne plenitudinis et vbertatis/ magne pul
critudinis et amenitatis/ maxime confidentie
et securitatis/ maxime opulentie et locupleta
tionis/ maxime leticie et exultationis/ perfecte
iusticie et sanctificationis / mōs doctrine et
eruditionis sicut scriptū est Iza. ij. de sion ep̄
bit lex mōs p̄p̄hecie et reuelationis

Selmon ē mōs in tribu effraim in
tra confiniū tribus manasse in quē
ascendit abimelech qm̄ dimicauit cō
tra sicimitas (vt d. hiero.) et legitur iudi. ix.
mōs p̄ multitudine arborū densus et vni
brusos. propter quod et selmon vmbra iterū
tatur. Est etiam mōs inguis et aquis et ni
uidus pinguis et pasuosus (vt dicit i psal.
mor dealbabuntur in selmon. mōs dei/ mōs
pinguis.

Sepbin est mōs in tribu effraim in
loco armetben/ vnde oriundus fuit
Samuel (vt dicit hiero.) fuit autem
locus in alto situs/ fertilis/ et graminosus/ a
quis inguis/ arboribus confusus et delitio
sus.

Seon de quo Iza. xxxv. est mōs inter
montem thabor et stagnum thiberi
adis. vnde et tota illa regio saronā
vsqz hodie est vocata. (vt dicit hieronym⁹.)
Omnis etiam regio a cesare et palestina vsqz
ad oppiduz ioppe saronā dicitur iuxta mō
tem istum campi sunt ferulissimi (vt dicit glo.
super psal. xxxij.) tam frugibus q̄ fructibus
valde aprī.

Seon de quo dicitur Deuterō.
iij. g. dicitur pars montis galaad q̄
extenditur per desertum vsqz ad trās
iordanem vbi habitauit seon rex amorreorū
et cecidit in fortē ruben et gad et dimidie tri
bus manasse (vt dicit hieronym⁹ super Iere.
xvi.) ibi. Ascendente galaad r. quere sup̄
de monte galaad.

De terra

S Emeron ē mons de quo dicitur. ij. Paralip. xij. ca. mōs ī quo ē mō sebasse vel sebeste vbi reliquie iob bānis requiescūt. vt d. Hiero. In eodē q̄de monte p̄i edificata ē samaria a qua tota regio postea samaria ē vocata. hec ciuitas rōne montis fuit fortissima / et ad expugnandū difficilima. Quā et reges assirorū miris sumptibus et belloꝝ maximis apparantibus eā tribus annis cōtinue obsederūt / et vix per famis angustiam p̄ ipsā p̄ualere viribus poterunt / imo (vt dicit Hiero. et Jobā.) nunq̄ eā expugnassent / si ipsi bitatores deū israel ad iracundiā puocātes plenā cōfidentia habuissent in dño / et ipsius legem nullatenus reliquissent. Isti mōtis proprietates quere. supra de montib⁹ israel / et ibi plene inuenies.

Quis scit de quo sepi⁹ habet mentio in scriptura ē idem qui et mōs edon de quo supra sufficienter dictum est. quere de monte edon siue esau / trino mius enim erat esau.

Quod dabor ē mōs ī medio cāpo gabules (vt dicit Hiero. sup. Jere. c. xxvi) et ē mōs mira rotunditate sublimis distans a diacesarea decē milibus ad orientale plagā et fuit in cōfinio zabulon isachar et neptalim. hic mons inter totā terre p̄missionis montes maxime est famosus rōne situationis / fertilitatis / amenitatis / fortitudinis et firmitatis. gleba enī illi⁹ montis ē fertilis vitis oliuis et alijs arborib⁹ fructiferis abilis. Aer ibi ē salubris ros frequens et dulcis / imber tā tēpane⁹ q̄ serotinus / mediocris. ibi arborū p̄ceritas / que nō deponunt hyeme vel estate comā vel virore suū. ibi auium multigenarū canorū sonitus et canora suauitas / quarū voce afficit auditus / pennarū varia dispositione. ad eārū aspectū puocat visus / in canorū suauitate delectat gustus. et iō multū sunt ibi aucupes / auctulis locū istū frequētantibus / retia et tendiculas imponētes sicut dicit Hiero. sup. illū locū. Osee. iij. quasi rebe impanis sup. montem thabor. et cetera. Sup. oia montē istū reddit cōmendabilē p̄sentia saluatoris. In hoc mōte docuit. In hoc mōte grā oionis p̄noctauit. In hoc monte aliqui pauit populū et tā spūa / hī q̄ corporali pabulo recreauit. In hui⁹ montis etiā supalio corā discipulis suis se transfigurare voluit / et future claritatis gloriam in suo corpore discipulis reuelauit.

Quod mons ē squalidus et ymbrosus in quo lauit dauid q̄ fugit a facie saul et ē iuxta carnēliā ī mō

te carnēli in quo nabal carnēlites quondam habitabat qui fuit de stirpe caleph (vt d. Hiero.) Est autē mons ille multū nemorosus dumis et arboribus infructuosis confusus et saluosus / feris et ibiabus pui⁹ / spelūcis et antris plen⁹ et plurimū cauemosus. et iō fugiuius et latere volentibus cōgruus est / et ignotis transcurantibus periculosus.

Quod collis est tumor terre breuis terre planicie trāscēdens / et ad montis altitudinē non p̄tingens. Collis enim est monte inferior / sed terra altior. et dicitur tumor quasi tumor tellus (vt d. Hiero.) Unde solent colles montū eē pedes. nā de collibus ad montes / solemus ascendere altiores. et dicunt colles a colendo / q̄ minori labore colunt q̄ montes. et plus q̄ montes ab hominibus incolunt et inhabitant. Plus aeri et solari calori q̄ inferior terra exponunt. et ideo fructus in collibus citius ad maturitatem perducuntur. imber et rore celesti pl⁹ colles q̄ valles p̄fundunt. et iō fructus accrescentes in collibus alijs dulciores et sapidiores inueniuntur. Inter infimā terre superficiē et sumā montis altitudinē tenent colles medium quo ad situm. et ideo aer crassior et spissior in colle q̄ in monte / purior vero ē et subtilior q̄ in valle / puriores enī et nobiliores recipiunt colles influentias et impressiones a superioribus q̄ valles. Ideo tam fructus q̄ gramina sunt in collibus salubriora q̄ in vallibus et alijs partibus meliora (vt d. Constantius.) Item colles citius recipiunt radiōē solis illuminationem q̄ valles et velociorē a nubibus irrigationē cōde mōtib⁹ enā descēdūt torrentes et nuuili sup. colles et de collibus deriuantur / ad cāpēstria ad valles.

Quod collis est terra dediuis ac depressa in montū medio collocata vt d. Hiero. Est autē vallis aquarū a riuulis fontū defluentium receptaculum et vehicularum. Unde patet q̄ valles et riuulis ex montibus emanantibus irrigantur. et ex illorum circumfusione in floribus / herbis / et fructibus fecundant. fronditū et floꝝ virore citius decorant. a montium et collium elevatione obumbrantur. In vallibus etiā fit maior radiorū solarium concursus et confractio ac confusus. et ideo calidiores impressiones in vallibus q̄ in montibus generant / p̄pter q̄d sp̄allib⁹ citi⁹ q̄ ī montibus resoluunt nives et quarū diffusioe loca circa adiacentia humectant (vt dicit Hiero.) et ideo valles calide / turbide / grosse ac vapo

rose per experientiam iudicantur quarum habi-
tatores calidis et humidis passionibus sepius
molestantur (vt. d. costan.) domus et edifica
in vallibus constituta minus ventorum et tempe-
statum incommodis propelluntur quam illa que in
montibus collocantur. nam montium obic-
tu timentur et a pellantur inundantium impetu de-
fensantur/terrenorum incole vallium raro infesta-
tur. cuius ratio est quod partes terre in valles reside-
tes magis comprimuntur et sibi inuicem foras
adunantur. et ideo venti illas partes difficilius
penetrant et subintrant. propter quod partes ille que
minime sunt concaue et porose/ minime a ven-
torum subintrantium impetu agitantur. propter
quod non mouentur (vt. d. Ariston.) ad valles
etiam confluunt sordes et ibi diutius referu-
tur. propter aeris coagulantiem valles citius quam
montes grossis et fumosis. vaporibus obnu-
bilantur/ et densioribus tenebris obscurantur
unde partes vallium plusquam montium profunda-
tur a centrum et a celi circumferentia amplius elo-
gantur. Item ex aquarum multiplici concur-
su et limi ac lun obicatu paludes. que inuadabi-
les in vallibus frequentissime coadunantur
et loca ad transuadendum difficilia inueniuntur
Item ex humoris abundantia canices et gra-
mina in vallibus maxime nutriuntur. salices
et alie infructuose arbores in vallibus plusquam
in montibus crescere dinoscantur.

Campus secundum Iulium est terre planicia
es nec depressa vt valles/ nec etiam
erecta vt montes. et ideo que equalis
est pedibus/ campus est a vocatus canis in
greco quod breue vel equale dicitur in latiuo.
et est campus locus planus et incultus nec vo-
mere sulcatus nec stercore impinguitur. et po-
tius deambulationi seu deductioni aut mili-
tari exercitationi iuxta ciuitatum habitacula et
putatus locus. s. communis et publicus om-
nium aspectibus expositus vsibus reipublice
assumptus nulli proprius sed omnium utilita-
ti assignatus.

Ager vt. d. Iulio. li. xv. dicitur eo ipso
quod in eo aliquid agatur omnis au-
tem ager vt ait Varro/ aut est amius
i. stationalis/ aut consilius id est arboribus aptus
aut pascue que herbis tantum per asalibus vacat/
aut floribus ortus. s. floribus et apibus ap-
tus. unde secundum antiquos ager est terra
cultus/ rus vero terra inculta ut silua et pascua
in qua tam pecus quam lac haberi potest. Unde
et rusticus nominatur. nam aggressium bo-
minum hec prima et ociofa felicitas est. unde et
ager dicitur et quasi pascuus/ que a diuisoribus

agrorum vicinis pascendi gratia est relicta. sicut al-
ui dicitur ager quem paulatim flumini in agrum reddit
sic et arcissimus dicitur grece que ceteris lineis me-
suris non continetur/ sed arcetur finis eius ob-
iectu montium et arum et etiam fluminum sic et no-
ualis ager dicitur primus/ pascuus siue que alterius
annis vacat vt renouat suas vires. noualia. n.
semel cum fructu erunt et simul vacua sine fructu
permanebunt. aliquid etiam dicitur ager scaldus. i. exco-
lidus sic dicitur eo quod a cultura iam exierit. sicut
et consul/ eo quod a consolatium iam discesserit. aliquid
dicitur ager viginosus. i. spumidus. non bumidus
dicitur qui quicquid siccatur. Eligo autem est bumor
terre naturalis ab ea nunquam recedens (bucusque
Iulii. li. xv. c. xiiij.) Ager igitur locus est exercitij
laboris. s. et sudoris. nam cum labore/ ager excolit-
ur/ ligone paritur/ foditur/ euertitur/ vomere
aperit/ semine seritur/ rastro regitur/ rore et im-
bre perfunditur/ spinosis cepibus circumdatur
et munitur/ hieme gelu et frigore costringitur
estate estu et caumate vntur/ vere siue venio-
tpe colitur/ in autumno collectis fructibus ite-
rato pascitur/ vomere et sic alternatis laboribus
continue lacatur.

Predium secundum Iulium dicitur quasi pre-
uidium eo quod sibi a patre familias
in omnibus preuiditur. et est. prope
locus in quo a patre familias in medio agro-
rum suorum domicilium preparatur. vel dicitur pre-
dium eo quod antiqui agros quos bello separare
prede noie possidebant.

Pratum est cuius feni copia armen-
ta timentur/ cui veteres romani no-
men dederunt eo quod sit locus qui
primus est paratus/ que culture laborem non re-
quirit (vt. d. Iulii.) Et ideo talia loca dicuntur
prata que ad fenum et ad gramina sunt parata. pra-
ta siquidem fluibibus et riuulis et fontibus irri-
gantur. et propter humoris abundantiam her-
barum radiabus nutrimentum continue ministrant
tem/ herbis et floribus diuersi generis decorantur.
et ideo propter venientem et virentem quam preter-
dunt pulchritudinem prata ridere dicuntur.
prata etiam suo virore delectant visus/ suo odo-
re afficiunt olfactum. graminum suorum sapore re-
ficiunt gustum/ pratorum herbe et flores mel apibus
admisstrant lactis copiam in armis et gre-
gibus generant et augumentant. vulnera curant. et co-
tra diuersos morbos remedium prestant.

Proteritum est terre spaciū sic dicitur que ab
boibus habitatio et frequens desertum
nec ab boibus colitur nec inhabitatur
vt. d. Iulii. et hoc contingit aliquotiens propter
terre sterilitatem siue etiam propter aeris temperic.

De terra

seu ppter aquarū & fontium defectibilitatem siue ppter hostium vastitatem. Unde desertum est incultū spinis ac seribus plenū reptilibus & venenosis animalibus pamiū bestiarū & ferarū siluestriū/domiciliū fugitiuorū / & latro- nantū habitaculū. terra vastitatis & horroz terra deuij & erroris. Nam in deserto vie sunt deuie / colles et semite non sunt / trimeris et alij fructibus in fructuosis consistit atq; plane / barinose lapidose. puluerulente / feculen- te & alijs incōmodis itinerantibus plurimum onerose. & dicuntur deserta (vt. d. Isid.) qz nō seruntur. vnde loca siluarum et montium que a semine vacua deserunt deserta nūcupant. Non minus tamen deserta dicuntur loca pū- ibabitata et p' casu aliquo desolata. vt. d. idē.

Heremus autē est inuia solitudo a paucis. nisi a feris & bestijs ibabi- tata. vnde heremite dicuntur hoies desertas solitudines appetentes se ab aspectu boim sequestrantes. dicitur bicheremus here- mi per contrarium ab heres heres quia pauci ibi herent atq; manent. vel dicitur heremus qua- si herens humus qz dura & cōpacta solet esse terra que heremus vel solitudo vsualiter e vo- cata. In locis autē heremiticis & solitarijs fe- re siluestres liberius q̄ in locis alijs euagant secunus / cōmorantur ibidem etiam ppter ne- morū spissitudinē & siluarū multitudinē volu- cres siluestres dulcius modulantur. ibidē etiā nidificant & conuertantur. & iō ppter ferarū multitudinē & auis frequētā. loca talia quāsi solitaria a venatoribus aliquādo frequētā- ibi etiā aucupum laquei et retia sepius occul- tantur talium etiam locorū habitatores pluri- bus laboribus exponuntur. nūc gelu / nūc estu- eruntur nūc rore / nūc imbre / nūc pruina nūc niue perfunduntur. raro nisi forsitan a latronibus vel venatoribus inquietantur. et iō locus heremiticus quāsi multam habeat af- flictionis redij & laboris plurimū tamen ob- tinet commodū et quietis.

Antrum ab atro est dictum eo q̄ a- tris tenebris et horridis est suffu- sum (vt. d. Isido.) Est enī ppi- um bestiarum in cauernis manentium lanbu- lum / in quibus latitantes p̄de insidiantur. et ideo spelunca a specularando antrum dī quia inde post suas predaas diligentius specularit vt. d. Isido. Est autem antrū in estate frigidū in hieme vero calidū & feribus animalium nu- tritendis & occultandis est aptū. et sudorib' autē & vaporibus animalū fecundū ē. & corruptū.

Fossa a fodiēdo est dicta. eo q̄ sit- terrarū viribus & ingenio fodiētūz pfundata / que quāto plus i sua superficie terra accumulata erigitur tāto iterius amplius pfundatur. et quanto altior est & p- fundior: tanto eius transitus deficiat: et peri- culosior. inuenitur quantum quelibet caden- do facillime ingreditur. sed post casum de ipsa facili non exiit. (vt dicit Grego.) Ideo etiā dicitur ibero. super eze. xii. Leo in foueis capif- nam facta fouea ouis vel capra in eius fundo ponitur. cuius odore aleceus leo foueam p̄e- de gratia ingreditur. sed postq̄ eam ingressus fuerit ibi ne cretat dennatur. fouea etiam intra foueam a latere ad modum spelunce foditur in quo cauea quedam ponitur que ad modū cistule preparatur. que de facili clauditur et difficile aperitur. quando ergo leo videt se nō posse de prima fouea egredi r̄m̄ens venatorz venabula latendi grana secundam foueam i- greditur et ibi in cauea ad hoc parata claudit- se capitur & captiuus detinetur. vt. d. biero. fo- uee etiam sunt vales et necessarie. quia fossa / nis ciuitates & castra ne hostibus pateant mu- niuntur. fossatis insuper terrarum spacia & ha- bitaculorum termini ab inuicem diuiduntur replentur nihilominus fouee aquis in quib' pisces & reptalia diuersi generis nutriuntur. Unde & fouea quasi fouens viuas aquas ē dicta. Nam in foueis fouentur & seruātur aq̄- nunc fluminales nunc statue / nunc eas subin- trant torrentes et pluuie / nunc in eis erūpunt capita fontium et scaturunt riuuli aque viue salicet summa vero & precipua et omniū mu- nitionum fortitudo et tutela solet esse fouea quando in lato et in longo / in alto et in profū- do ordine congruo est parata. Nam in accessi- bus est locus sic munitus / nisi aggere nauigio vel ponte talis fouea transeat. (vt dicit Je- roni.)

Spelunca est fouea subterranea a specularando dicta qz propter sui la- titudinem ad circūspiciendum est apta. latum enim et a parte luci expositum habet introitum / sed in fine finem siue termi- num habet artum vnde spelunca locū ē subter- raneus. primo quidem euidentis et lucidus in ingressu deinde obscurus et turbidus in pro- gressu / tandem durus / artus / et bispidus in egressu / si tamen egressus aliquando poterit inueniri vt dicit dama.) In locis autem mi- neralibus vbi effodiuntur lapides et metalla possime sunt spelunce que quidē r̄atōe et r̄a- tionis lapidum seu metalloz remanēt vacue

quibusdam tamen colūnis siue alijs appodi-
ationibus ne corruāt sunt fulsite. sepe tamen
vel nimia mole terre colūne ille desup aggra-
uate siue pprie materie moline' resolute siue
fundi in feruoris humore relaxate corruūt et sic
osa in illis speluncis existētia obruūt et con-
fundunt. vnde in speluncis manere periculo-
sum est et difficile tum qz frigide sunt et humi-
de obscure instabiles et incerte. tum qz hispidi
et dure in superficie graues et infimo concaue
et pfunde. Sunt etiaz loca cōgrua occultatōi
ferarū habitatiōni foridū et imūditatū depo-
sitioni serpentium et aliorū reptiliū mansioni
Quonia ē terra concauata a cauati-
do dicta. eo qz partes terre decatiē-
tur et perforantur a reptilibus et ab
inuitē vel per partium cōpressionē siue euaci-
ationē et erectionē diuidantur. In cauernis si-
quidem mures reptilia et vmes suas faciunt
mansiones/ ad quas confugiunt quando ti-
ment vel vident sibi iminere aliquas ab extri-
seco lesiones/ ad cauernas etiam tam lapidū
qz arborū quandoqz confugiunt volucres/ co-
lūbe. f. et turtures qū timēt aquilas et accipi-
tres in aere volantes. similiter eramij canicu-
li et lepores fugiūt ad cauermosos lapides qū
audiunt canes vel pferunt venatores. In ca-
uernis etiam tam terre qz arborū mellificātes
ape/ nidificātes quidam volucres/ latitat
etiam i cauernis colubri et serpentes que sepe
ledunt et pungūt venenoso morū boies et be-
stias ad tales cauernas appropinquantes
terra in super quando ex se ē cauermosa et spō-
giosa patitur sepe motū et agitationem et ven-
to subintrante poros suos et replente et cuius
agitatione generatur terre motus. (vt dicit
Aristoteles

¶ Finit liber decimusquartus

¶ Incipit liber quidecimus de prouin-
cijs

De terre

O autem pars orbis et
diuersis prouincijs
per quas orbis ge-
neraliter ē diuisus
paucis huius operi
adiuuante domino
sunt breuiter inserē-
da. non tamen de
singulis est dicendum. sed solum modo de his
de quibus sacra scriptura sepius inuenitur fa-
cere mentionem.

Orbis autem vt dicit Isido. li. xv.
tripartite est diuisus. Nam vna
pars Asia. alia Europa. tertia Af-
rica appellatur. quas tres partes orbis vete-
res non equaliter diuiserūt. Nam asia a meri-
die per orientem vsqz ad septentrionē puenit
Europa vero a septentrione vsqz ad occiden-
tem pertingit. Sed africa ab occidente per me-
ridiem se extendit. Sola queqz asia continet
vnam partem scilicet habitabilis nostri medi-
etatis. alie vero partes scilicet europa et affri-
ca aliam medietatem sunt sortite. Inter has
autem partes ab oceano mare magnū pgre-
ditur easqz interfecat. qua ppter si in duas par-
tes orientis et occidentis orbē diuidas in vna
parte erit Asia. et in alia vero Africa et euro-
pa. sic autem diuise sunt tunc post diluuium a
filijs noe inter quos Sem cum posteritate sua
asiam. Japhet europam. Chaim affricam pos-
sederunt (vt. d. glo. super. Gene. x. et super li.
paralip. i. idem dicunt Aristoteli. et Isido. ac
Plin.

Asia itaqz que media creditur esse
pars orbis et noie cuiusdam mu-
licis est appellata/ que apud an-
tiquos regnum tenuit orientis (vt. d. Is. li.
xv. bec in terra parte orbis disposita ab oriente
et ortum solis a meridie oceanū ab occasu
nostro mare finitur a septentrione meandi la-
ci et fluuio thanci terminatur. habz autē mul-
tas prouincias regiones et diuersas gentiū na-
tiones in vita et moribus mirabiles/ figuras
corporū sicut et affectibus mentium mirabilis
differentes quarum noia et situs breuiter hic
ponemus sequendo ordinem alphabeti.

Assiria asie ē regio et prouincia ab assur fi-
lio scir sic vocata que illā regionē p-
mo post diluuiū inhabitauit et incoluit